

Les monedes locals del Vallès (1937-1938)

103

Ponències
Anuari del
Centre d'Estudis
de Granollers
1998

Origen de la col·lecció

L'endemà de l'ocupació de Barcelona per l'Exèrcit Nacional, vaig arribar-me al monestir de Pedralbes per tal de veure com havia quedat. De retorn, vaig trobar un grup de nois de la meua edat aproximada (19 anys), un parell dels quals em coneixien. Entre bromes i rialles, s'afanyaven a estripar bitllets de diverses localitats pròximes a Barcelona. Jo em vaig permetre lamentar tal actitud, ja que es tractava d'uns documents històrics i, encara que fos tan sols per curiositat, podrien esdevenir d'algun valor. A desgrat del seu contingut, aquests petits documents varen formar part de la nostra vida al llarg d'un any i escaig: si volíem satisfer una petita necessitat (una capsa de llumins, per exemple) calia utilitzar-los. Un dels amics va allargar-me un grapat de bitllets, la major part de Barcelona. Vaig acceptar-los agrait. Al mateix temps, altres també me'n lliuraren. D'aquesta manera, ajuntant-los amb una dotzena que jo havia guardat de Caldes, Castellterçol, Granollers, Olesa, Sant Boi i d'altres municipis, vaig iniciar el petit fons de la col·lecció que avui —després de molts anys de bescanvis, compres i, sobretot, dues aportacions importants— posseeixo.

Des de bon principi, la col·lecció va especialitzar-se en monedes del Principat i en exemplars curiosos d'altres llocs. Continua augmentant lentament, però és cada cop més difícil trobar exemplars dels insòlits bitllets. En aquest moment, la col·lecció consta de 806 exemplars, que es poden dividir de la manera següent:

- * Bitllet d'un franc emès per les Cambres de Comerç de la regió de la Provença durant la Primera Guerra Mundial
- * Bitllets emesos per la Generalitat de Catalunya: 3
- * Bitllets del Vallès Oriental: 44 (total emesos: 106)
- * Bitllets del Vallès Occidental: 31 (total emesos: 79)
- * Bitllets de la resta de Catalunya: 623
- * Bitllets de la resta de l'Estat espanyol: 84
- * Emissions del Govern Central: 6
- * Emissions marginals particulars: 15

Com es pot veure, la col·lecció compta amb un bon nombre d'exemplars de les encunyacions que es feren al Vallès Oriental i Occidental, que volem donar a conèixer des d'aquestes pàgines.

Causa de les emissions locals

104

Tot just començada la Guerra Civil, hom va observar una creixent falta de moneda fraccionària que dificultava el normal moviment comercial. L'any 1936 circulaven bitllets de paper de 1.000, 500, 100, 50 i 25 pessetes; les monedes d'argent de valors de 5, 2, 1 i 0,50 pessetes; el *duro* (5 ptes.), que era de categoria: quan una persona explicava fatxenderies, hom deia que explicava *sopars de duro*. També circulaven unes peces de coure níquel d'un ral (0,25 ptes.) i, finalment, les monedes de coure de 10 i 5 cèntims. Ja feia temps que havien desaparegut pràcticament de la circulació les peces de dos cèntims i d'un cèntim. Un bitllet de mil pessetes era vist com una cosa fenomenal a què hom tributava una mena de veneració¹.

La Guerra Civil va afectar el ritme normal de la situació financera: desaparegueren de la circulació gairebé la totalitat de les monedes de plata, atresorades per molts particulars pel seu valor intrínsec, sota la influència de la incerta situació. Acaparament que, pel que respecta a Catalunya, foren incapaços d'impedir els nombrosos decrets i ordres del Govern de la Generalitat que ho prohibien i que amenaçaven amb diverses penes aquesta mena d'ocultació. A la desaparició del fraccionari d'argent va seguir la desaparició de la xavalla .

Cal reconèixer que el Govern Central contribuï a la desaparició del numerari d'argent i retirà de la circulació totes les monedes d'aquest metall: un decret del Govern de la República del 13 d'octubre de 1936 comunicava la voluntat de les autoritats responsables de la política econòmica d'eliminar les monedes que restaven

¹ Recordo una anècdota sobre això dels anys vint: estant assegut a l'estació de tren de Caldes, vaig observar com un senyor jove i presumit que va convidar un grup d'amics a una petita consumició, va treure ostentósament un bitllet de mil pessetes. Tota la gent que parlava animadament repartida en nombrosos veltadors restà un moment en silenci quasi complert i respectuós com si passés un fantasma: una mena d'homenatge al valuós bitllet. Ullavors va començar un pelegrinatge a les botigues del voltant per tal de trobar el canvi convenient. Aquell fet intranscendent ha constituït un record per tota la meua vida .

amb símbols de la Monarquia i exposava el propòsit de substituir-les per un altre metall. El Banc d'Espanya lliuraria uns certificats provisionals de 5 i 10 pessetes que tindrien el mateix poder liberatori que les monedes de duro i guardaria la plata amonedada que s'anés recuperant. Aquesta mesura tenia també la finalitat d'evitar la fugida de la plata².

La incompreensible incapacitat del Ministeri de Finances del Govern Central que —pels motius que siguin— no pogué o no volgué dotar el territori de la República d'una moneda legal divisionària del Banc d'Espanya, provocà una greu pertorbació en la vida econòmica corrent, perquè esdevingué totalment impossible tornar canvi. Hom donava uns vals que sovint consistien en un trosset de paper d'estrassa, o altre qualsevol, i el botiguer escrivia l'import del canvi. Alguns comerços imprimiren vals amb cara i ulls que realment representaren una solució, però sempre molt parcial.

Davant del caos que s'havia produït, la Conselleria de Finances de la Generalitat de Catalunya va crear, per Decret del 21 de setembre de 1936, un paper moneda català de curs legal a tot el territori autònom amb la mateixa consideració que els bitllets emesos pel Banc d'Espanya. Són els bitllets que hom conegué pel nom de *pijames*, nom que es derivava del seu color gris o verdós i que servien tan sols per «estar per casa». Una ordre del 7 de desembre de 1936 disposava que tals bitllets fossin posats en circulació per mitjà de les sucursals del Banc d'Espanya a Catalunya, les quals els distribuïren per tot el territori català i fins i tot per les comarques del front d'Aragó.

Els valors de l'emissió de bitllets de la Generalitat eren 10, 5 i 2,50 pessetes i, per tant, resultaven poc fraccionaris. Cal tenir en compte que un diari valia 10 cèntims, un quilo de pa 70 o 75 cèntims, un litre de llet 80 cèntims, el franqueig d'una carta 30 cèntims i un jornal de treballador qualificat entre 8 i 12 pessetes. Per tant, aquests bitllets no resolien, ni de bon tros, les dificultats en els canvis, i persistia l'allau de vals i bons improvisats pels botiguers particulars, cooperatives, empreses, serveis públics, sindicats, etc. Naturalment, aquells vals o bons tan sols eren

² Aquests «Certificats de Plata» portaven la data de 1935 i la gent va començar a dir que eren cosa d'un Govern presidit per Alexandre Lleroux. Eren coneguts popularment com els *bitllets d'en Lleroux*.

reconeguts pels seus emissors, i quedava per tant abolida de fet la llibertat comercial dels compradors. Era, en resum, un formidable desgavell.

106 Com que els bitllets de la Generalitat, amb un valor mínim de deu rals (clarament massa alt, tenint en compte els preus que hem assenyalat), no resolien la situació, la majoria dels ajuntaments de Catalunya va emetre moneda fraccionària de valors molt inferiors. Van crear monedes de petits valors de curs obligatori dintre els límits del terme municipal, invocant les facultats que havien estat donades per la modificació de la Llei municipal promulgada per la Generalitat en data de 9 d'octubre de 1936, que autoritzava els ajuntaments a organitzar d'una forma autònoma dins de l'àmbit de cada municipi la vida econòmica, administrativa, cultural, d'ordre públic, defensa, etc. Cal dir que normalment l'emissió no era precedida d'un estudi econòmic especialitzat, sinó que hom actuava de pressa a causa de la urgència i s'improvisava sobre la marxa.

Des de finals de l'any 1936 i principalment al llarg del 1937³, una majoria de municipis de Catalunya emeteren paper moneda i, en comptades ocasions, també moneda metàl·lica, per valor d'1 pesseta, 50 cèntims, 25 cèntims. Altres, a més, posaven en circulació vals o bitllets de 10 i 5 cèntims, en comptades ocasions de 15 cèntims i, menys sovint, d'altres valors⁴. No tots efectuaren emissions de moneda local, però sí que ho feren un cert nombre d'agregats o entitats menors per mitjà d'autoritats pedànies: així, dels 1.075 municipis reconeguts oficialment a Catalunya l'any 1936, 687 emeteren moneda, 33 agregats també ho feren i 338 municipis no emeteren cap valor. Les entitats locals emissores de moneda eren des de llogarets amb 58 habitants fins a la ciutat de Barcelona, amb més d'un milió d'habitants.

Uns decrets del Ministeri de Finances publicats a la *Gaceta de la República* el 8 de gener i el 25 de febrer de 1938 (reproduïts en el

³ A primers d'abril de 1938, en les poblacions de Poble de Segur i Pont de Suert varen emetre vals de les forces de Franco sota el nom de *Ejército Nacional y la Junta Gestora Municipal*, tot especificant l'obligació de canviar-los per la moneda nacional tan bon punt fos possible.

⁴ A Binèfar, vila de la plana de la Llitera, a la província d'Osca, en ser ocupada per les milícies anarquistes foren emesos uns bitllets en els quals hom substituïa *céntimos* per *grados*, per allunyar-se del fatidic llenguatge capitalista.

DOG) prohibiren l'emissió i circulació de tota mena de numerari que fos emès per qualsevol organisme que no fos l'Estat espanyol i el declararen il·legal i sense valor liberatori. Era necessari, doncs, canviar els bitllets o monedes locals per monedes de l'Estat. Mentrestant, aparegueren tres valors en bitllets de dues pessetes amb un cap de República i molts colors, una pesseta amb la Victòria de Samotràcia i un escut d'Espanya, i finalment dos rals amb un cap de República de perfil («la República xateta»). També començaren a circular uns discs de cartó de color marró clar, que en una cara tenien un escut d'Espanya imprès i en l'altra hom hi enganxava un segell o mòbil que representava el valor de canvi.

Es difícil de precisar la data exacta en què es deixaren de servir les monedes locals, atès que les rebíem de canvi en bancs i botigues. Un altre decret del Ministeri de Finances de l'11 de maig de 1938 advertia que serien sancionats els qui acceptessin o fessin circular paper moneda o monedes no emeses per l'Estat.

Característiques de les emissions

Import de les emissions: és difícil fer un càlcul exacte de la moneda emesa per les distintes entitats locals, ajuntaments, sindicats agrícoles, cooperatives, etc. Molts municipis feien figurar com a emissor responsable l'Ajuntament i en altres era el Consell Municipal. Turró parla d'uns 25 milions emesos amb una circulació simultània de 22.785.897 (sense comptar valors superiors a 5 pessetes), corresponent entre 5 i 10 pessetes per habitant. No obstant això, el mateix autor assenyala que moltes localitats no arribaven a tal quantitat, i que fins i tot no assolien una pesseta per habitant, mentre que altres passaven de les 10 pessetes i més. Cal, doncs, prendre aquestes quantitats com indicatives tan sols.

Forma i mides: la materialització de les emissions va comportar una gran dosi de fantasia: n'hi varen haver de totes formes i mides, però el més generalitzat va ser el paper de forma rectangular. La mida més corrent era al voltant de 90 x 60 mm. A més de la forma rectangular també n'existiren de rodons, ovalats i octavats, a més de les monedes metàl·liques .

Materials: per a les monedes metàl·liques s'empraren materials diversos, com ara coure, alumini, llauna, ferro, llautó, níquel o

zenc. Tot i que llavors just hom començava a usar plàstics, hi va haver un poble que n'utilitzà; també cel·luloide i, per primer cop, va córrer una moneda de fusta. No obstant això, la major part de les emissions les constituïren bitllets de paper de barba, paper setinat, paper senzill, cartolina i cartó. Dels 720 municipis i agregats que van emetre moneda, 690 solament emeteren paper, 27 emeteren monedes metàl·liques, en un cas es va emetre monedes de plàstic, en un cas de cel·luloide i en un de fusta. En moltes localitats les monedes metàl·liques coexistien amb el paper moneda, mentre que en altres no.

No tots els ajuntaments varen donar prou importància a la facultat d'emetre moneda. Va faltar una regulació més seriosa sobre el disseny, encara que fos tan sols de principis generals a respectar. D'aquesta manera, no hauria existit la diversitat de tècniques i de criteris que caracteritzà la immensa varietat de tipus de bitllets i signes monetaris. Uns eren de fabricació casolana, escrits a mà amb tinta, escrits a màquina o amb impremta manual. Altres eren un cartonet o cartolina amb el segell de l'ajuntament, bé sigui en sec o tampó. En aquest cas, en una mateixa emissió el color de la tinta del tampó era negra, violeta o vermella.

Uns altres contenien el valor de canvi, però sense cap mena de segell ni el nom del poble. A Besora (Santa Maria de Besora, al Ripollès) utilitzaren les targetes de visita del Senyor Rector tallades per la meitat. A Cabriels utilitzaren les etiquetes de la biblioteca local. S'emeteren bitllets dentats emesos en blocs o carnets de segells, de manera que hom podia separar els uns dels altres, com els segells o timbres mòbils. Entre aquests figuren dues fraccions de quinze cèntims i dues de deu cèntims, total cinquanta cèntims de Barcelona.

La perfecció del disseny estava força en relació directa amb el potencial econòmic de la localitat emissora: els bitllets de Barcelona, per exemple, reproduïen monuments, l'escut amb caravel·la, la façana del carrer de la Ciutat, la porta amb columnes salomòniques del Consell de Cent... Mereixen una menció especial tres bitllets de la població de Roquetes, al Baix Ebre, pels acuradíssims dibuixos a la ploma de l'artista de Camp-Redó, de cognom Baiges, amb un jove pagès esporgant una olivera, un molí d'olis i una vista de l'Observatori de l'Ebre. També és notable la segona emissió de Caldes de Montbui i d'altres.

Cal esmentar, com a curiositat, la bona fe de certs membres de consistori que signaven a mà milers de bitllets, ja que si bé es tractava de nuclis petits molt aviat s'arribava a un nombre regular de bitllets. Hi havia municipis amb una sola signatura (del batlle o del conseller de finances), en altres casos eren dues signatures i molt sovint tres (del batlle, del responsable de finances i del secretari o bé l'interventor). A Bellpuig d'Urgell firmaven «El Primer Conseller» (enlloc de «L'alcalde») i «El Dipositari»: aquest enunciat del segon càrrec originà fortes dissensions en el si del Consell i acordaren finalment ratllar «El Dipositari» i posar «El Conseller de Finances», de manera que s'imprimí el bitllet amb tota aquesta esmena.

Aquestes coses anaven en detriment de la serietat que requereix una funció tan delicada com l'emissió de moneda de curs legal, com era el fet de no donar compliment a les disposicions del Govern català segons les quals els ajuntaments emissors havien de donar-li compte de la creació de monedes locals per tal de ser publicades en el DOG, així com de fer un dipòsit en una entitat bancària o d'estalvi de l'import de l'emissió en bitllets del Banc d'Espanya o de la Generalitat de Catalunya. Aquestes disposicions foren negligides per un bon nombre d'ajuntaments i fins i tot es feia certa propaganda de l'omissió. També fou corrent que es tingués poca cura en la numeració dels bitllets (una sèrie començava amb una numeració vermella i continuava en negre), a vegades els bitllets tenien diferent valor a l'anvers i al revers, hi havia faltes d'ortografia⁵ i noms dels pobles escrits incorrectament⁶, errors en les dates d'emissió, en l'expressió del valor (0,25 cèntims per 0,25 pessetes), legalitzats amb una impressió digital...

No deixarem de relacionar les coses positives d'aquelles insòlites emissions locals. En primer lloc, el fet que al llarg d'un període d'un any aproximadament aquestes emissions varen servir perfectament pel que havien estat creades, és a dir per no paralitzar el comerç per falta de moneda fraccionària. En certa manera, van constituir una manifestació cultural i artística, i foren ocasió de lluïment de nombrosos artistes locals, així com una font de coneixement d'heràldica d'una gran part d'indrets del Principat.

⁵ També cal tenir en compte que les emissions portades a cap per organitzacions sindicals com UGT i CNT solien ser redactades en castellà.

⁶ En la primera emissió de Sentmenat, consta escrit «Sentmanat».

La col·lecció de bitllets també és un testimoni dels canvis de nom de diverses localitats provocades pel sectarisme antireligiós⁷. Tot i que en la majoria dels casos es limitaren a suprimir el nom del sant, també apareixen alguns noms curiosos⁸. Al Vallès Oriental trobem els noms següents: Alba del Vallès (abans Sant Fost de Campsentelles), Baix Montseny (abans Sant Celoni), Codines del Vallès (abans Sant Feliu de Codines), La Força (abans Sant Pere de Vilamajor), Martorelles de Baix (abans Santa Maria de Martorelles), Palautordera (abans Santa Maria de Palautordera), Quirze de Safaja (abans Sant Quirze de Safaja), Ronçana del Vallès (abans Santa Eulàlia de Ronçana), Vallflorida (abans Sant Esteve de Palautordera), Vilamajor (abans Sant Antoni de Vilamajor). Al Vallès Occidental: Fruiter (abans Castellbisbal), Perpètua de Mogoda (abans Santa Perpètua de Mogoda), Pins del Vallès (abans Sant Cugat del Vallès), Quirze de la Serra (abans Sant Quirze de la Serra), Ripoll del Vallès (abans Sant Llorenç Savall).

Les emissions locals al Vallès

Del conjunt del Vallès, fou al Vallès Occidental⁹ —que el 1936 ja comprenia un potent nucli industrial— on hom sentí una més gran exigència de crear moneda fraccionària. Dels vint-i-dos municipis d'aquesta comarca, només dos (Matadepera, amb 695 habitants, i Quirze de la Serra, amb 1.205 h.) van deixar d'emetre moneda local. En conjunt, varen emetre 79 tipus de moneda per un import global de 966.350 ptes., corresponent a 147.702 habitants. Barberà, que va posar en circulació 1,54 ptes. per persona i Polinyà, que ho va fer en la quantitat de 14,84 ptes. per habitant, constitueixen els dos extrems. Tan sols Bellaterra emeté moneda metàl·lica; en aquesta barriada de Cerdanyola, l'emissió anà a càrrec de CNT i UGT. A totes les altres localitats, el responsable de l'emissió fou l'Ajuntament o Consell Municipal. També a Ripoll, on coexistien les monedes d'ambdós orígens. Únicament consta la data de la retirada de les emissions de Rubí.

⁷ Reus dedicà una sèrie de cada valor a un fill il·lustre (quedaren un total de setze fills de Reus recordats a través del paper moneda). Naturalment, no hi faltaven el general Prim, el pintor Fortuny i molts altres, però no es mencionà l'arquitecte Gaudí.

⁸ En els canvis de nom no es prodigaren noms propis. Conec només el cas de Sant Mateu de Bages, que fou canviat per Bages d'en Selves, en memòria de Joan Selves i Carner (1899-1934), que era fill de Castellallat, un agregat de Sant Mateu de Bages. Membre d'Acció Catalana Republicana i després d'ERC, fou alcalde de Manresa, diputat a Corts i al Parlament de Catalunya, i conseller d'Agricultura i Economia (gener del 1933) i de Governació (febrer-agost de 1933).

⁹ Caldes de Montbui s'ha inclòs en el Vallès Occidental, atès que en la divisió territorial de Catalunya de les disposicions de 27 d'agost i de 23 de desembre de 1936 quedava integrada en aquesta comarca i es respecta aquest fet d'acord amb la documentació d'aquell temps de guerra.

MUNICIPIS QUE EMETEREN MONEDES LOCALS DEL VALLÈS OCCIDENTAL 1937-1938

Localitat	Nombre de tipus	Habitants	Import total emès	Ptes/h.	Primera emissió	Darrera emissió	Retirada total	Il·lustrador
Barberà del Vallès	1	1.940	3.000	1,54	4-1937	—	?	—
Bellaterra	3	123	?	?	1937	—	?	—
Caldes de Montbui	4	5.082	46.000	9,05	13-5-1937	26-8-1937	?	J.M. Raspall i M. Gispert
Castellar del Vallès	4	4.257	45.000	10,57	13-3-1937	—	?	Joan Ribas
Cerdanyola	4	2.903	20.000	6,89	1937	6-1937	?	M. Nogació
Fruiters	4	1.662	14.000	8,62	1-4-1937	—	?	—
Gallifa	1	155	?	?	6-1937	—	?	—
Montcada i Reixac	6	7.328	29.500	4,02	26-5-1937	19-11-1937	?	—
Palau Solità	3	1.451	8.000	5,51	1937	30-6-1937	?	—
Perpètua de Mogoda	2	2.483	15.000	6,04	2-5-1937	—	?	—
Pins del Vallès	2	6.083	30.000	4,93	12-5-1937	—	?	Àngel Pallarès
Polinyà	3	470	7.000	17,84	18-5-1937	—	?	—
Rellinars	4	385	3.000	7,79	1-9-1937	—	?	—
Ripoll del Vallès	4	1.606	7.000	4,35	21-4-1937	?	?	—
Ripollet	4	3.532	25.000	7,07	30-4-1937	25-7-1937	?	—
Rubi	4	6.738	50.150	7,44	14-5-1937	24-6-1937	10-9-1938	—
Sabadell	5	50.037	303.000	6,85	21-3-1937	11-10-1937	?	—
Sentmenat	5	1.791	22.500	12,56	4-1937	?	?	—
Terrassa	4	47.690	325.000	6,81	21-5-1937	15-11-1937	?	—
Ullastrell o Ustrell	2	721	2.000	2,77	15-5-1937	?	?	—
Vacarisses	5	554	6.200	11,19	1937	?	?	—
Viladecavalls	5	711	5.000	7,03	25-5-1937	?	?	—
TOTAL	79	147.702	966.350	6,54				

Font: elaboració pròpia a partir de Turró (1982)

MUNICIPIS QUE EMETEREN MONEDES LOCALS DEL VALLÈS ORIENTAL 1937-1938

Localitat	Nombre de tipus	Habitants	Import total emès	Ptes/h.	Primera emissió	Darrera emissió	Retirada total	Il·lustrador
Aiguafreda	2	777	4.000	5,15	14-5-1937	—	?	Angel Grau
Alba del Vallès	3	1.519	3.500	2,30	1937	—	?	—
Ametlla del Vallès	5	1.029	10.000	9,71	22-7-1937	9-9-1937	?	—
Baix Montseny	6	4.500	65.000	14,14	1937	17-11-1937	31-5-1938	Tinez
Bigues	3	1.073	5.000	4,65	6-1937	—	?	—
Cardedeu	4	2.604	16.000	6,14	1-6-1937	5-10-1937	?	—
Castellterçol	4	1.714	19.750	11,52	25-5-1937	—	5-7-1938	—
Codines del Vallès	3	2.520	17.500	6,94	10-5-1937	—	?	—
La Força	2	725	2.000	2,75	25-5-1937	—	?	—
Les Franqueses del Vallès	5	2.118	10.000	3,20	1937	—	?	—
La Garriga	6	3.405	17.000	4,99	1937	—	?	—
Granollers	2	14.165	140.000	9,88	5-6-1937	—	?	Amador Garrell
Gualba	2	771	4.500	5,83	5-1937	—	?	—
La Llagosta	4	564	2.000	3,54	1937	—	?	—
Llicà d'Amunt	2	1.208	4.500	3,72	1937	—	?	Amador Garrell
Llucars del Vallès	2	1.903	10.000	5,25	6-1937	—	?	—
Martorelles de Baix	2	1.173	2.250	1,91	19-5-1937	—	?	—
Montmany - Figaró	5	483	17.000	24,84	1-4-1937	?	15-6-1938	Gómez Petit
Montmeló	5	1.004	9.500	9,46	21-5-1937	14-9-1937	15-6-1938	—
Montornès del Vallès	2	994	7.000	7,04	1-5-1937	—	?	Monleón
Montseny	2	430	2.000	4,65	6-1937	—	?	—
Palautordera	3	1.628	6.100	3,74	1937	—	?	Amador Garrell
Parets del Vallès	9	2.115	12.000	5,67	1937	1938	?	—
Riells del Fai	2	528	1.500	2,84	5-1937	—	?	—
La Roca del Vallès	2	1.467	15.000	10,22	10-4-1937	—	23-3-1938	—
Tagamanent	3	235	1.000	4,25	28-9-1937	—	?	—
Vallfiorida	6	813	5.500	6,76	5-1937	?	?	—
Valgorguina	3	615	1.750	2,84	1937	—	?	—
Vilamajor	5	1.201	11.500	9,57	20-4-1937	10-9-1937	?	Lluís Palmarès
Vilanova de la Roca	2	815	6.000	7,36	?	?	20-3-1938	—
TOTAL	106	54.096	423.850	7,84				

Font: elaboració pròpia a partir de Turró (1982).

Al Vallès Oriental van posar en curs moneda local 29 pobles. No van emetre moneda els pobles següents: Campins (242 h.), Canovelles (543 h.), Cànoves (711 h.), Castellcir (293 h.), Fogars de Montclús (753 h.), Granera (160 h.), Liça de Vall (564 h.), Martorelles de Dalt (451 h.), Mollet del Vallès (6.133 h.), Quirze de Safaja (296 h.), Ronçana del Vallès (1.083 h.), Vallromanes (419 h.), Vilalba Saserra (164 h.). Si hi afegim els dos municipis del Vallès Occidental mencionats més amunt, quedarien en total 13.712 habitants del Vallès sense moneda fraccionària de la seva localitat. De les quinze localitats vallesanes que no emeteren cap mena de moneda fraccionària, vuit eren petites poblacions de la zona del nord del Vallès, de predomini forestal i de menys moviment comercial i llogarets de muntanya de pocs habitants. El cas realment extraordinari és el de Mollet, la segona població en importància del Vallès Oriental després de Granollers, que no va encunyar cap mena de moneda fraccionària¹⁰.

Entre tots els municipis del Vallès Oriental que van emetre moneda, reuniren 104 tipus de moneda amb un total de 423.850 ptes. per 54.096 habitants (aproximadament una tercera part dels habitants del Vallès Occidental i la meitat de l'import emès). A Martorelles de Baix imprimiren 1,91 ptes. per persona i a Montmany-Figaró l'emissió fou de 24,84 ptes. per cap: constituïren aquests els extrems inferior i superior. Sols encunyaren moneda metàl·lica l'Ametlla del Vallès i Paret, on l'emissió anà a càrrec de la cooperativa *La Progresiva* i que és l'única localitat de la qual hom ignora el tiratge. Del Vallès Oriental són coneguts l'import total de les emissions i, en cinc localitats, la data de retirada de les emissions.

Camil Torras i Casals

¹⁰ En distintes ocasions he intentat escatir per què Mollet del Vallès no va emetre moneda, però mai no se m'ha donat una raó plenament convincent. Tinguem en compte que el cens de Mollet s'aproxima a la meitat dels habitants que no disposaven de moneda fraccionària local pròpia a tot el Vallès.

BIBLIOGRAFIA

Catálogo Básico. Monedas y Billetes Españoles (1898 - 1989), Numismática Carlos Fuster, 1990.

Datzira i Soler, Sebastià: *La Moneda a la Catalunya Central*, Centre d'Estudis del Bages, Manresa, 1991.

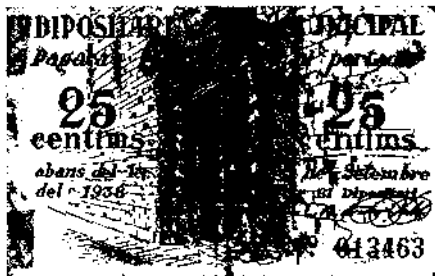
114

Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (números de 1936, 1937 i 1938).

Gaceta de la República Española (números de 1937 i 1938).

Turró, Antoni: *El Paper Moneda Català (1936 - 1939)*, L'Avenç - Diputació de Barcelona, 1982.

Caldes de Montbui
emissió del 26 d'agost
de 1937
9,6 x 5,9 cm



115

Caldes de Montbui
emissió del 26
d'agost de 1937
10,2 x 6,2 cm

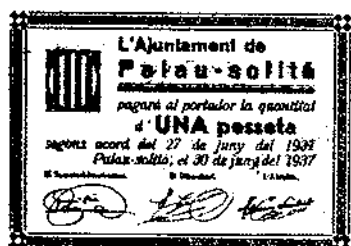


Cerdanyola - Ripollet
emissió del juny de 1937
7,7 x 4,7 cm (revers)



Montcada i Reixac
emissió del 26 de
maig de 1937
11,6 x 6,7 cm (revers)





Palau Solità
emissió del 30 de
juny de 1937
9,5 x 6,7 cm



Perpètua de Mogoda
emissió del 2 de
maig de 1937
10,4 x 6,5 cm



Pins del Vallès
emissió del 12 de
maig de 1937
11,1 x 6 cm



Pins del Vallès
emissió del 12 de
maig de 1937
11 x 6 cm (revers)

Ripoll del Vallès
emissió del 21
d'abril de 1937
9,3 x 6,7 cm



117

Sabadell
emissió del 19 de
maig de 1937
10 x 6,5 cm



Sabadell
emissió del 19 de
maig de 1937
9,6 x 6,1 cm (revers)



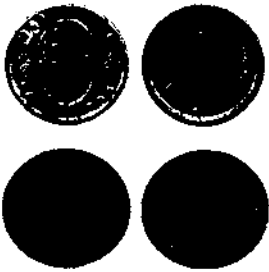
Terrassa
emissió del 21 de
maig de 1937
11,4 x 6 cm



118



Aiguafreda
emissió del 14 de
maig de 1937
11,1 x 7 cm



Ametlla del Vallès
monedes creades per
acord del 22 de juliol
de 1937 i del 9 de
setembre de 1937
1,9 i 1,9 cm ø



Baix Montseny
sense data
10,6 x 6,7 cm



Bigues
emissió del juny
de 1937
11,3 x 6,9 cm

Cardedeu
emissió de l'1 de
juliol de 1937
9,9 x 6,5 cm

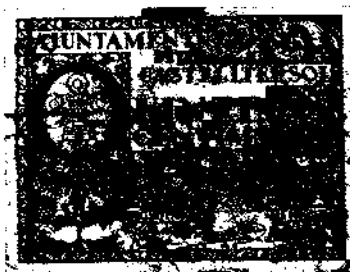


119

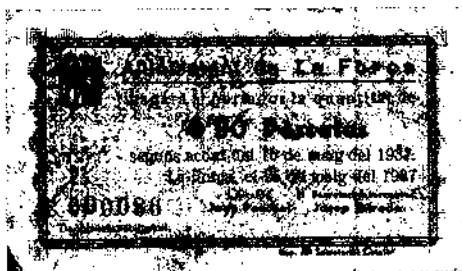
Castellterçol
emissió del 25 de
maig de 1937
11,5 x 5,5 cm



Castellterçol
emissió del 25 de
maig de 1937
7,4 x 5,6 cm
(revers)



La Força
emissió de 1937
9,9 x 5,6 cm

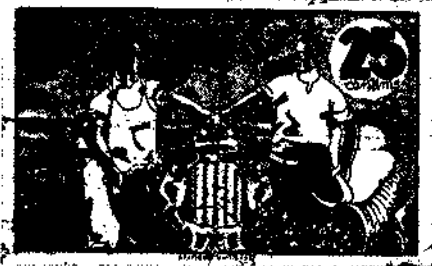




Les Franqueses
emissió de 1937
10 x 6,7 cm



La Garriga
emissió de 1937
10,9 x 6,8 cm



Granollers
emissió de l'1 de
juny de 1937
10 x 6 cm



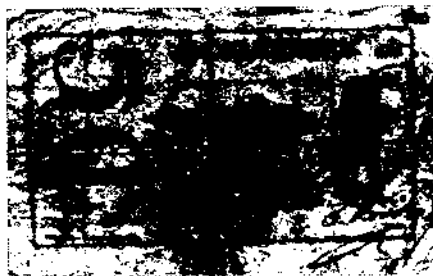
Gualba
emissió del maig
de 1937
10,4 x 6,4 cm

Llinars
emissió del
juny de 1937
11,1 x 7,1 cm



121

Montmany-Figaró
emissió de l'1 d'abril
de 1937
9,5 x 5,8 cm

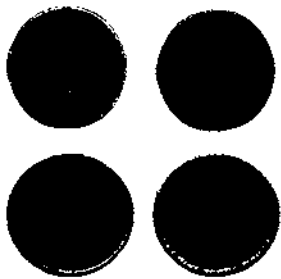


Montornès
emissió de l'1 de
maig de 1937
11,1 x 7,4 cm



Palautordera
sense data
10,5 x 6,2 cm

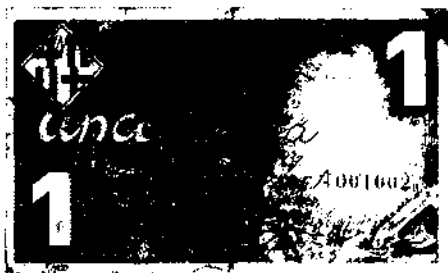




Parets
emissió de 1938
de la Cooperativa
«La Progressiva»
3,9 i 2,6 cm ø
(cartró i moneda
metàlica)



La Roca
emissió del 16 de
maig de 1937
10,8 x 6,9 cm



Vilamajor
emissió del 30
d'abril de 1937
12,1 x 7,1 cm



Vilanova del Vallès
emissió de 1937
retirada el 20 de
març de 1938
10,7 x 6,7 cm